

MEDLEMSSKRIFT
NR 99, SEPTEMBER 2016

Bullandö Gård

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

Verkar lokalt på Fågelbrolandet och i Strömma, Brevik och Herrvik med att dokumentera och informera om den lokala historien, att tillvarata medlemmarnas och bygdens intressen samt att verka för en hållbar utveckling för vår bygd. Vi har en hembygdsgård som kan hyras, och ett museum centralt i Strömma. Vi är ca 230 medlemmar. Besök gärna vår hemsida:

www.hembygd.se/stromma

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER

Hans Severinsson, Stavsnäsv. 177	ordf.	070-760 12 60
Per-Olov Hejdenberg, Alrotsv. 2A	kassör	08-571 41 579
Johan Edholm, Malmav. 224	sekr.	070-527 63 63
Tomas Lindstrand	ledamot	070-549 45 41
Jenny Vowden	ledamot	070-721 31 30
Eva Gebelius	ledamot	08-571 405 14
Gudrun Molin Andersson	ledamot	073-655 33 74
Sven Bertil Bergendahl	suppl.	08-571 414 57
Birgitta Thunblad	suppl.	08-571 687 86
Hans Lindström	revisor	08-571 405 52
Eva Waerner	revisor	073-377 13 20
Sara Bråtman	rev. suppl.	08-571 412 76
Henrik Paulsen	valber.	08-571 407 70
Britt-Marie Ohlsson	suppl. valber.	070-668 21 38

Ansv. museet: Olle & Britt-Marie Ohlsson 070-668 21 38

Ansv. lokalbokning: Gudrun Molin Andersson 073-655 33 74

Ansv. loppis: Annika Olsson & Margareta Fredholm Hejdenberg 08-571 403 76
08-571 415 79

Redaktör tidskrift: Hans Severinsson & Jenny Vowden

Redaktör hemsida: Hans Severinsson & Sven Bertil Bergendahl

Medlemsavgift 2016: Enskild medlem 200 kr / Familjeavgift 350 kr

Plusgiro 98 57 43 - 4

E-mail: strommahembygdsforening@telia.com

Ordföranden har ordet

En härlig sommar går mot sitt slut, vardagen och mörkret tränger sig på, och med det fliten och samvaron kring gemensamma intressen. Strömma Hembygdsförening har som främsta ändamål att verka för bygdens kulturarv. I höst går det in i ett nytt skede, i och med att bilddatabasen överförs till ett sökbart medium i samarbete med Stockholms Läns Museum. Vi hoppas på ökad verksamhet och fler deltagare i våra grupper för bilder, för museiföremål och vår nya grupp för historiska berättelser.

Vår hembygdsgård är en värdefull resurs som vi siktar på att utnyttja för fler aktiviteter än hittills, gärna i samarbete med andra.

Museet ska förnyas genom separatutställningar av skilda slag. Vagnslidret ska utökas med en magasinsdel.

För vår fina tomt, som hittills skötts ideellt, ska en servicetjänst upphandlas. Kanske kan de ideella krafterna istället ägnas åt odling och prydnad på tomten.

Ett annat ändamål för hembygdsföreningen som föranleder ökad aktivitet är att tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen i den omdaning av bygden som nu sker, bl a genom detaljplanering och VA-anslutning.

Vi hoppas att få besök av Er på höstens hembygdsgårdsöppet, på höstmötet med ärtsoppskväll och på julmyset första advent!

Hälsningar,

Omslagsbilden visar Bullandö Gård från sjösidan. Mer om den i skriften. (Bilden tagen från båt)

Aktiviteter höst och vinter 2016

Här listas vad som händer i Hembygdsföreningen under hösten och vintern. Angivna tidpunkter och program är i vissa fall preliminära. Notera de aktiviteter som intresserar dig i almanackan. Gör det nu. För säkerhets skull, kontrollera aktuella uppgifter på vår hemsida innan Du ger Dig ut: www.hembygd.se/stromma

Hembygdsgårdsöppet

25 september, 30 oktober, 27 november (Julmys)

Hembygdsgården och museet är öppen från klockan 11 till 15. Loppis, servering, museibesök och trevlig samvaro står på programmet. Vid muséet finns en bössa för frivillig besöksavgift. Grupper kan efter föranmälan få en guidad visning av muséet. Kontakta våra ansvariga för museet.

Stickcafé – varje vecka!

Varje måndag från klockan 18.30 till 20.30 är stickcaféet öppet i Backstugan, Hembygdsgården. Ta med din stickning eller virkning. Alla är välkomna! Ingen föranmälan behövs. Ingen kostnad. Ta gärna, om möjligt, med lite hembakt. Start 5 september.

Muséets arbetsgrupp (Dokumentationscirkeln)

Se hemsidan för aktuella datum under hösten

Onsdagar klockan 10 till ca 12.30 samlas cirkeln med arbetet att dokumentera och katalogisera alla föremål och skrifter i muséets samlingar. Samling i Stockstugan (Muséet, på höjden bakom Backstugan). Alla är välkomna att vara med.

Ansvarig: Britt-Marie Ohlsson, tel. 070-668 21 38

Bildarkivets arbetsgrupp (f.d. NOWA-cirkeln)

Startar lördagen den 17 september klockan 10.00

Nystart i och med att föreningen gått med i Kollektivt kulturarkiv.

Vi arbetar med att dokumentera, skanna och registrera

föreningens bildarkiv. Arbetet kan delvis göras hemifrån.

Samling i Stockstugan, Hembygdsgården. Alla är välkomna.

Ansvarig: Jenny Vowden, tel. 070-721 31 30.

Historiearbetsgruppen (Ny grupp!)

Startar lördagen den 17 september klockan 10.00

Historiegruppen ska samla bygdens historia och berättelser, kan

vara i skrifter eller via intervjuer, gamla som nya. Häng med på

en genomgång! Samling i Stockstugan, Hembygdsgården.

Ansvarig: Hans Severinson, tel. 070-760 12 60.

Styrelsemöten

Tisdagarna den 20 september, 25 oktober & 15 november

Medlemmar är välkomna att närvara på styrelsens möten, lyssna och

få en kopp kaffe. Mötena äger rum tisdagar klockan 18.30 i Backstu-

gan, Hembygdsgården.

Höstmöte & ärtsoppekväll

Lördag den 12 november klockan 15.00 & 17.00

Planeringsmöte med start klockan 15.00 och därefter gemensamt

samkväm med ärtsoppa. Delta gärna på planeringsmötet eller slut

enbart upp till ärtsoppan. Kostnad 100 kr, betalas på plats. Öl/dricka

och ett glas punsch ingår, ev. övrig dryck medtas. Föranmälan sker

till Gudrun, tel. 073-655 33 74, eller molin.andersson@telia.com

Välkommna!

Protokoll

Strömma Hembygdsförenings årsmöte 2016.

Tid: Lördagen den 2 april k. 17.00.

Plats: Backstugan, Strömma Hembygdsgård, Värmdö.

Närvarande: Ca 25 medlemmar deltog i mötet.

Föreningens ordförande Hans Severinson hälsade välkomna och förklarade mötet öppnat.

1. Val av mötesordförande och -sekreterare

Till ordförande valdes Hans Severinson och till protokollförare Johan Edholm.

2. Val av protokolljusterare

Till rösträknare och justerare av dagens protokoll valdes Göran Lindgren och Britt-Marie Ohlson.

3. Mötets utlysande

Mötet förklarades stadgeenligt utlyst.

4. Styrelseredogörelse

Resultat- och balansrapporter redovisades samt styrelsens verksamhetsberättelse, som också publicerats i föreningens senaste medlemsskrift, genomgicks och lades till handlingarna.

5. Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen upplästes av föreningens kassör, då revisorn själv, Hans Lindström, var förhindrad att närvara. Berättelsen godkändes och lades till handlingarna.

6. Fråga om ansvarsfrihet

Revisorns förslag om ansvarsfrihet för den avgående styrelsen beviljades enhälligt.

7. Arbetsplan, budget och årsavgift

Ordföranden redogjorde för föreningens planerade aktiviteter framöver. Kassören presenterade budget och föreslog oförändrade medlemsavgifter för 2016: 200:-- för enskilda medlemmar och 350:-- för familjer, vilka utan knot godkändes av mötesdeltagarna.

8. Motioner

Inga motioner inlämnade. Däremot föreslog styrelsen att en ny cirkel behandlande traktens kulturhistoria bildas.

9. Val av ordförande

Till ordförande för föreningen för 2 år valdes Hans Severinsson.

10. Val av övriga styrelseledamöter och -ersättare

Johan Edholm, Eva Gebelius och Jenny Vowden valdes för 2 år och Gudrun Molin-Andersson

för 1 år. Per-Olof Hejdenberg och Tomas Lindstrand kvarstår 1 år. Styrelsen utökas sålunda med två personer.

Birgitta Backlund entledigas från sitt uppdrag som ersättare. Som ersättare valdes istället Sven-Bertil Bergendahl för 1 år. Birgitta Thunblad kvarstår 1 år. (I protokollet från årsmötet 2015 står det felaktigt att Birgitta Thunblad kvarstår 1 år, men Birgitta valdes då som ersättare för 2 år).

Styrelsen får sålunda två fler ordinarie ledamöter och två färre ersättare än tidigare, allt i enlighet med de nya stadgarna.

11. Val av revisorer och ersättare

Till revisorer valdes föreslagna Hans Lindström och Eva Waerner och som ersättare Sara Bråtman.

12. Val av valberedning

Till valberedning valdes Britt-Marie Ohlson och Henrik Paulsen, den senare som sammankallande.

Som ersättare valdes Lennart Karlsson.

13. Övriga frågor

Göran Lindgren frågade på förekommen anledning om en donation testamenterats till vår hembygdsförening. Då bouppldelning efter testator ännu ej är verkställd finns inga uppgifter om saken.

14. Mötets avslutande

Ordföranden tackade för visat intresse och avslutade mötet kl. 17:50.

Vid protokollet

Justeras

.....

.....

Johan Edholm

Britt-Marie Ohlson

Tillägg:

Efter mötet intogs en välsmakande middag bestående av fläskfiléstuvning med potatis och grönsaker tillagad av Eva Gebelius!

UPPROP

Vi har haft studiecirklar i många år. I dagsläget är två cirklar igång, en för att dokumentera museets alla föremål och dokument, över två tusen poster, och en för att dokumentera våra tusentals bilder.

Båda dessa verksamheter utgör själva kärnan i hembygdsföreningens gärning, att bevara och tillgängliggöra vår bygds kulturarv.

Själva arbetsformen med studiecirklar bygger på att flitiga personer träffas regelbundet för gemensamma studier och annat arbete. Det har varit ändamålsenligt när det är fysiska objekt som hanteras, såsom museiföremål och skanning av gamla bilder. Detta arbete är dock i stort sett redan utfört. Nu i datorernas tidevarv kan en stor del av arbetet istället utföras från den egna datorn. Därför går vi från årsskiftet över till att istället för studiecirklar utföra uppgifterna i arbetsgrupper eller intressegrupper. Dessa grupper behöver sammanträda bara någon eller några gånger per år för att koordinera arbetet. I övrigt sker kommunikationen med e-post eller möjligen med facebook-grupper.

Den här verksamheten smygstartar nu i höst, trots att studiecirkelarna har kvar sin verksamhet året ut.

Nu ber vi alla medlemmar och andra att anmäla intresse att delta i dessa grupper. Anmälan är utan förbindelse, och innebär bara att man blir med i informationsflödet, och kan hugga in med en reell uppgift när man själv har tid och lust.

Det blir preliminärt tre arbetsgrupper. Inom vart och ett av dessa kan undergrupper bildas för speciella uppgifter.

Museigruppen för dokumentation av museets samlingar av föremål. Här är det mesta arbetet redan utfört, men nya föremål tillkommer hela tiden. Databasen behöver underhållas, och inom den närmaste tiden integreras med Stockholms Läns museum till en sökbar databas.

Bildgruppen, för skanning och dokumentation av våra bilder. Här är i stort sett alla positiva bilder behandlade, men en stor samling negativ återstår att hantera. Dessutom har vi påbörjat integreringen med Stockholms Läns Museums databas Kollektivt Kulturarv, så att alla

bilder och bildtexter blir sökbara via internet. En stor och viktig upp-
gift!

Historiegruppen, en ny verksamhet, med flera syften. Ett är att sam-
manfatta befintliga texter som berör Södra Värmdöbygden, till ex-
empel från museets arkiv och från våra tidigare skrifter. En annan är
att författa nya texter om gårdar, bygder och verksamheter, med
material som kan erhållas från annat håll och från egen research. Ett
gemensamt syfte är att göra dessa texter allmänt tillgängliga, på
samma sätt som med bilder och föremål.

Anmäl Ditt intresse för en eller flera av dessa grupper genom ett
mail till strommahembygdsforening@telia.com. Med dessa anmäl-
ningar som grund bygger vi upp en mötes- och kontaktordning för
varje grupp. Har Du frågor, maila dem eller ring ordföranden Hans
Severinson på 070-760 12 60, eller till ledarna för respektive grupp:

Museigruppen; Britt-Marie Ohlsson, tel 070-668 21 38

Bildgruppen; Jenny Vowden, tel 070-721 31 30

Historiegruppen; Hans Severinson, tel 070-760 12 60

BILDGÅTAN

I förra numret av vår skrift frågade vi vad dessa två
föremål hade haft för funktion.

Plåtkärlet är en gammal form av sängvärmare, som
fylldes med varmt vatten. Den stora glasskeden då?
Jo, vi har fått besked av sakkunniga att det är en ting-
est som de som jobbade på glasbruken tillverkade åt
sig för att i härden kunna snabbvärma den medhavda
lunchen!

BULLANDÖ

Genom att Strömma Hembygdsförening nu samordnar sina samlingar av bilder och berättelser med Stockholms Läns Museum och gör dem tillgängliga via internet, har vi ambitionen att i vår historiegupp gå igenom, bearbeta och komplettera våra berättelser om olika miljöer och verksamheter inom södra Värmdö. Vi har, bland annat genom våra skrifter, ett rikt material över de flesta gårdar, torp och samhällen. Ändå finns en hel del som inte tidigare uppmärksammats. Här ska vi berätta om Bullandö genom åren. Artikeln kommer sedan att utökas och läggas in i samlingarna. Material som korrigerar eller kompletterar mottages gärna.

Bullandö nämns i källorna först år 1535 med namnet Bulande, troligen mot bakgrund av de rundade klippor som kännetecknar denna del av skärgården. Då fanns här ett eller två jordbruk, med små åkertegar insprängda mellan "bulorna". Area- len var betydligt mindre än idag (nu 45 hektar), genom att vattennivån var ett par meter högre.

Den äldsta kända kartan över "Bullanda" är från 1630. Där fanns då två gårdar, intill varandra på Hemvikens västra sida. De

markeras med A på kartan. B och C markerar åkrar respektive vall. Som synes små arealer brukad mark, och troligen gles med skog på hållarna. Bränsle till Utö järngruva, flera fältspatsgruvor och tegelbruk gjorde att stora delar av skärgården var närmast kalhuggen. Till ågorna hörde även en betesholme, Långholmen. Men fisket var gott.

År 1646 fick amiral Erik Ryding Bullanda i förläning av Riksdagen i Norrköping, på speciella villkor, och återfördes till kronan efter Ericks död 1683.

Nästa karta är från 1704 års ägomätning. Då var de ovan nämnda gårdarna rivna, men en större gård uppförd norr om Hemviken, med en förfallen väderkvarn bakom, och ett torp, "Simpan", placerat ungefär vid platsen för den nuvarande Bullandö Gård. Arealen var utökad norrut.

Av texten på kartan kan utläsas att bonden hade fråntagits gården på grund av att odlingsmarkerna missköts. Istället fick socknens länsman som lön avkastningen från gården. Vid denna tid bodde komministern i Djurö församling under några år på Bullandö. Gården brändes sedermera av ryssarna 1719.

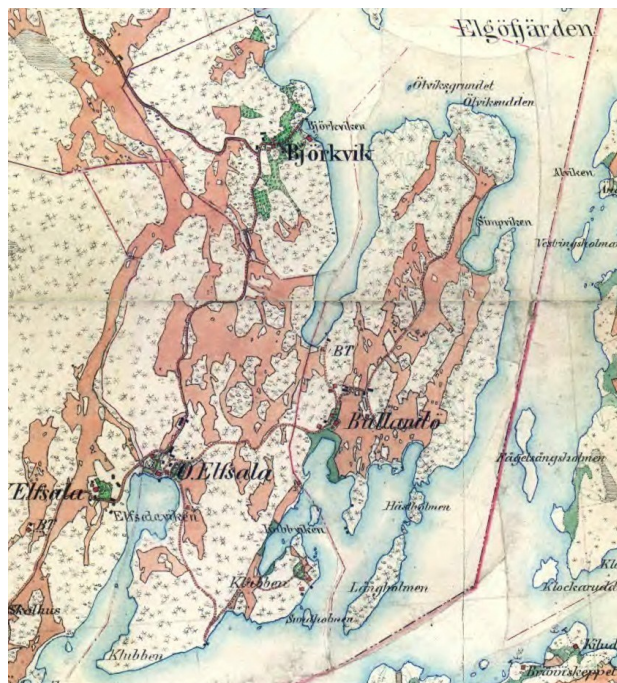

Karta, år 1704

Nästa karta är från 1865 (se sid 13), och visar resultatet av ett laga skifte. Här är marken betydligt mer uppodlad, och noggrant indelad i tegar. Nu fanns här åtskilliga byggnader. I dokument som tillhör kartan framgår att marken till två tredjedelar "C" ägdes av J W Pihl, medan en tredjedel "A och B" ägdes av Anders Jansson med barn. Anders fick på äldre dagar bygga sig en egen stuga, ett "undantag" på Simpudden. En del mark, se markering, utgjorde allmänning. 687 var ett båtsmanstorp, medan 688 var "den dövstummes tomt". 690, 691, 692 och 693 var allmänna bryggor, medan 694 var en allmän sandtäkt.

Nästa karta är från 1906. Den gamla byn norr om Hemviken finns kvar, liksom byarna Östra och Västra Älvsala. Samma år, 1906, köptes Bullandö upp av Claes Pauli, ur en adelsätt med rötter på 1600-talet i nuvarande Italien. Vid denna tid, från 1860-talet till första världskriget, var "Sommarstället i Skärgården" en stor sak för de välbeställda. Det finns en vacker bok med denna titel, utgiven av Stockholm Stad 1987. Den handlar dock om den inre skärgården,

som vid denna tid hade gott om praktfulla sommarställen. Bullandö var i sammanhanget ytterst skärgård, ännu utan landsvägsförbindelse med Stockholm. Ångbåtstrafiken genom Strömman kanal, som tidigare angjort bl a Fagerdala, Älvsala och Stavsån, hade upphört till följd av konkurrens från den snabbare farleden norr om Värmdö. Så det här läget var för ett sommarhus en exklusiv utpost i jämförelse.

Karta, år 1906

Karta, år 1865

Claes Pauli lät 1907 bygga en praktfull herrgårdsbyggnad i Simpvi-ken, ritad av den kände arkitekten Carl Westman. Han är även känd som upphovsman bl a till i mina ögon Stockholms vackraste byggnad, Rådhuset. På markerna bedrevs lantbruk på arrendebas. Vid Claes' död 1917 övertogs gården av sonen Åke, ryttmästare. På gården tjänstgjorde då pigor, kokerska, trädgårdsmästare och chaufför till husets Packard. Efter att Skurubron färdigställdes 1915 fanns nu bilväg till Stockholm. Åke dog 1968, men sålde året innan Bullandö till paret Margareta och Lars Broms. Margareta är dotter till Hattie Pauli-Hök och dotterdotter till Åke Pauli, varför gården är kvar i ätten Paulis ägo. Lars avled 2011 i en ålder av 91 år.

Jag fick i somras möjlighet till en kort intervju med Margareta, som på bilden nedan hälsar välkommen.

Margareta föddes och växte upp i Helsingborg, där fadern var regementschef på Skånska Kavalleriregementet, K2. När detta lades ner 1952 flyttade familjen till Skövde, och Livregementets Husarer, K3. Margareta gick i flickskola där, och fick senare anställning som krigssjuksköterska inom Röda Korset. Hon träffade Lars vid 20 års ålder i samband med ett besök i Stockholm. Lars var lantbrukare med gård i Järna, där E-fyran nu korsar ägorna. Där bodde de kvar till 1978, när Bullandö efter upprustning blev deras permanentbostad. Arbetet med marinan började i liten skala redan 1969, då med plats för nio båtar. Jordbruket sköttes parallellt medan marinan växte i omfång. Redan på 1980-talet fanns plats för 1000 båtar, och idag finns 1400 båtplatser, och den är inte färdigbyggd än. Bullandö Marina är ostkustens största, och erbjuder fullservice genom diverse samarbetande specialister. Här finns båtservice av alla slag, restaurang, marin modebutik (Flotten, där Margareta verkat under många år), båtförsäljning, livsmedelsbutik och glassfabrik. Sönerna Johan och Fredrik har sedan länge tagit över verksamheten.

Nedtecknat av Hans Severinson

Kartor och mycket av historiken är med benäget tillstånd hämtat från www.bjornlind.se, "Bullandö förr i tiden". Kartor är även tillgängliga hos Lantmäteriet. Om släkten Pauli finns information på släktföreningens hemsida www.pauli.se

HEMBYGDSKRYSSNINGEN MED BIRKA 11 SEPTEMBER

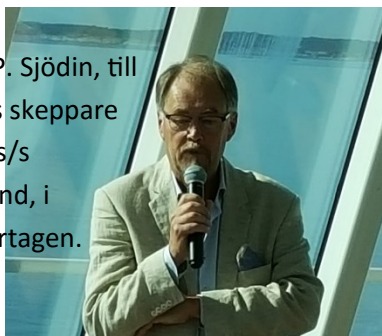
Nu har den första hembygdskryssningen genomförts, genom en skärgård i sin allra vackraste skepnad, med sol, stiltje, klart vatten och begynnande höstfärger.

Det började för ett år sedan, när vår förening la fram förslaget vid höstmötet i samarbetsgruppen av skärgårdens hembygdsföreningar, efter att ha inspirerats av Birkas fyrkryssning. Efter en positiv respons kontaktade vi Birka och fick ett möte med undertecknad och en från Österåkers hembygdsförening. Birka var genast positiva, men kunde inte ordna den rutt vi önskade, omfattande hela skärgården från Kapellskär

till Danziger Gatt. Sedan dess har det planerats både hos Birka, hos Stockholms Läns Hembygdsförbund och hos skärgårdens föreningar. Och, i söndags gav vi oss av. Birka har ju dagliga 22-timmarskryssningar till Åland. Den här gick enligt samma tidsschema, men returesan gick Möjaleden istället för Furusundsleden. Berättare var Göran P. Sjödin, som under hela resan kommenterade och gav fylliga historier om de bygder vi passerade. Den mannen är en uppslagsbok! Alla på båten, 200 hembygdare, 500 övriga passagerare och till och med besättningen, lyssnade andäktigt från översta terrassen och övre däck. Mellan varven minglade hembygdsfolket i en stor konferenslokal, bytte skrifter och hade trevligt. Alla var ense om att detta var en succé som måste få bli ett årligt arrangemang. Göran gjorde bra reklam för hembygdsvandringen vilket på sikt kan ge oss nya medlemmar.

Sjödin, som under hela resan kommenterade och gav fylliga historier om de bygder vi passerade. Den mannen är en uppslagsbok! Alla på båten, 200 hembygdare, 500 övriga passagerare och till och med besättningen, lyssnade andäktigt från översta terrassen och övre däck. Mellan varven minglade hembygdsfolket i en stor konferenslokal, bytte skrifter och hade trevligt. Alla var ense om att detta var en succé som måste få bli ett årligt arrangemang. Göran gjorde bra reklam för hembygdsvandringen vilket på sikt kan ge oss nya medlemmar.

Visst är det speciellt att se Kyrkviken på Möja i fågelperspektiv...

MEDITATION VID JONATAN

Funderingar och berättelser om en svunnen tid vid Fågelbro och Strömma.

Av Greta Törnros, saxat ur Arkipelag på 1990-talet. Greta avled 2002. Från Hembygdmuseets arkiv.

Det är kväll – det är julafton, jag står i stallet på Fågelbro, vi har äpplen med oss till en stor, svart ridhäst som heter Jonatan. Han mumsar och kråmar sig självsäkert, det är han som är medelpunkten.

En liten halvblind hund kommer viftanden fram och vill vara med på kalaset. Jag ger honom ett äpple som han tacksamt tar emot och döm om min förvåning när han äter upp det, jag har varken förr eller senare sett en hund äta äpplen.

Det är fullt av ridhästar i stallet, de propsar på uppmärksamhet genom att dunka med framhovarna i väggen ut till gången från sina boxar. De sträcker ut huvudena så att halsarna blir lika långa som giraffer, en del drar upp överläppen och ler inställsamt för att få vara med på kalaset.

På en liten hylla över Jonatans box står en liten vätte, grå och med vitnat skägg, han vakar över de vackra ridhästarna.

Jag drömmer mig tillbaka sextiofem år i tiden in i fablernas värld.

Det bodde en liten flicka med två hårda flätor, en vid vart öra, i ett stort hus där det regnade in. Huset var beläget vid Strömma Kanal, flickan gick i Fågelbro Skola för en elak lärarinna, som sa sig vara gudsfruktig. Det var nog den underligaste gudsfruktighet jag mött, kompanistryk stod på dagens meny, hon var raffinerad i sitt val av äga, ställa upp runt katedern, en våt handduk att snärta oss med, en enruska att slå oss på våra framsträckta händer med.

Men toppen nåddes när det regnat in på pojkarnas utedass. Hon påstod att pojkarna hade kissat ned fjölarna. Hon ställde upp dem på rad med varsin trasa i handen, hon först med en lång, kraftig solros över axeln, skrikande: ”kom nu mitt pisskompani”. In och slog vilt med den kraftiga solrosen bland pojkarna. Vi flickor stod utanför och såg genom fönstret på dörren hur den stora solrosblomman for runt och blev mindre och mindre, det var skrik och ett oherrans oväsen. Dörren gick upp och ut kom den gudsfruktiga följd av en skara ledsna pojkar fulla med blad och omogna solrosfrön.

Våra föräldrar tog kontakt med myndigheterna för att få henne utbytt, men där var det som 1996, där finns så mycket ”vi ska undersöka saken, ja, ja, men det är inte jag, vi...” o.s.v. Nog om denna mörka del av mitt liv.

Vägen från skolan var mörk och lerig på höstarna och flickan med flätorna övade upp sig på att springa hela vägen hem till huset vid kanalen där det regnade in.

En kväll när hon kom springande på stigen strax för den lilla bron över viken, den bron behöver en särskild presentation. Den byggdes av militären och eftersom det inte fanns ens en kiosk blev fruarna kring Strömma Kanal tillfrågade om de hade lust att ordna med kaffe med dopp åt pojkarna och befälet. Där satt det inte fast, bord och bänkar på en gårdsplan vid Strömma Kanal, det luktade nybakat bröd lång väg. Eftersom det var svårt med kaffekoppar körde militären ner stora, vita muggar med tre svarta kronor på. Vi barn som var vuxna nog serverade och fick några ören i dricks, detta var en rolig tid, bron kallades Nya Bron...

Nåväl, då flickan kom springande stod en liten grå vätte på vägen, ”stanna”, sa vätten, ”jag har något att säga dej”. ”Jag har inte tid”, sa flickan, ”det mörknar så fort”. ”Sätt dej på stenen där och lyssna på vad jag har att säga dej, jag kan nämligen se in i framtiden”. Så började vätten tala.

”De här små stigarna och leriga åkrarna, den fina skogen med de höga träden – ska bort., Folkets Hus, dit man går på fest och har så roligt, kommer att brännas ner. Alla de fina husen så röda och granna, statarlängorna, ska rivas. -

Där ska byggas nya toppmoderna hus, de kommer att ligga mycket tätt, pyttesmå trädgårdar, så små så när man går ut genom sina dörrar vet man knappast på vilkens tomt man står. En del odlar solrosor i krukor, men de blir inte större än ringblommor.

Det stora huset i utkanten där Stallpelle, han som har hand om gårdens alla arbetshästar och din gode vän ridhästen Felix, där kommer din son Gunnar, hans hustru Anita och deras lille son Martin att bo. -Allén med de stora träden kring herrgårdshuset, ska bort, -trädgården med de många fruktträden där man köper fallfrukt för fem öre och fick så mycket man kunde bära och sedan krigade med på stallbacken, de båda fina glasväxthusen prunkande med cyklamen, ska bort. -Den stora, välskötta ladugården med alla kor, grisar, getter och den griniga stallmusen, ska rivas, -lidret ”Stopp, vättent inte det, säger flickan och drömmer sig tillbaka..

Vätten fortsätter: Skolan kommer att köpas in av en privatperson och sakta förfalla. Åkrarna, där man odlar kålrötter och rovor, du vet där ni knycker kålrötter och knappar i er på hemvägen från skolan så ni blir väderspända och knappast får vistas inomhus, det ska bort. Det stora, oändliga fältet med meterhöga solrosor, där ni inte vågar gå in för ni är rädda att gå vilse, de ska bort, där ska det bli fina gräsmattor, välansade, ända förbi skolan, ner till Våmfjärden

vid skogvaktar Linells hus. Skogvaktar Linell hade en stor halvtam berguv i en bur för att hålla kråkor borta, det var alltid lika spännande att titta på den.

Strandängen med lila och vita kungsliljor – gräsmattor och åter gräsmattor – med arton hål i! – Ska man sätta solrosor i hålen? frågade flickan, o nej, säger vännen, gräsmattorna ska kallas golfbanor – det kommer att uppfinnas en sport som kallas golf. Tusentals vuxna människor kommer att surra runt där från tidigt på morgonen till sena kvällen och gaffla om puttar och handikapp samtidigt som de slår små vita bollar in i den skog som finns kvar, en del är så duktiga så de får ner bollarna i stora vattenpölar. När små barn går förbi golfbanan brukar de peka ut över gräsmattorna och utbrista: ”Där bor min pappa”.

Direktör Svensson

Det bodde en stor, snäll farbror uppe på höjden i ett vackert hus där nu Fågelbro krog ligger, han kallades direktör Svensson. Det fanns ingen som med sådan omsorg kunde göra i ordning innehållsrika julklappspaket, röda band flickor, blå band pojkar. Och sedan skickades inbjudningskort till oss runt Strömman kanal och Fågelbro till julfest i Fågelbro skola för både stora och små. Alla, både pigor och drängar, ja alla, tyckte om den stora, mysiga farbrodern. En jul kom inget kort. Det pratades bland vuxna, men vi barn fick inget svar på våra frågor, men alla var ledsna.

Det sa inte vännen något om, eller var det vara det att så ledsen kunde han inte göra den lilla flickan med de två flätorna som bodde i ett hus vid Strömman kanal där det alltid regnade in.

Fortsättning i nästa nummer.

MEDLEMSVÄRVNINGSKAMPANJ

Vi behöver bli fler engagerade medlemmar, gärna med sänkt medelålder som resultat.

Om Du har en bekant som är intresserad av medlemskap kan Du bjuda på det utan att det kostar något! Gör så här: Betala Din ordinarie medlemsavgift, 200 eller 350 kr, under tiden 1 oktober till 28 februari, genom insättning på föreningens plusgirokonto 98 57 43-4. Ange Dina adressuppgifter inklusive e-post, samt namn, postadress och e-post till den nye medlemmen. Denne får då medlemskap för år 2017. Om det är fråga om familjemedlemskap ska övriga namn anges också. Som tack postar vi ett exemplar av denna tidning till den nye medlemmen. Kanske en liten julklapp?

SPINNROCKAR TILL SALU!

I museets samlingar finns två spinnrockar (obs! ej kompletta) som vi inte har plats för, och därför måste sälja. Välkommen att ge ett bud. Utropspris är 200 kr per styck.

STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

35 ÅR

Med fortsättning från föregående nummer följer här en kavalkad av föreningens historia genom åren, i form av ett referat av innehållet i föreningens skrifter. Här behandlar vi åren 2001 - 2005.

Allmänt

Under åren 2001 – 2005 var Roland Johansson föreningens ordförande. Den övergripande verksamheten påminner om dagens, med backstugan, museet och loppisen öppen vissa söndagar. Valborg hölls med stor brasa och fyrverkeri på kanaltomten. En sommar-gudstjänst utanför Stockstugan i samarbete med Värmdö församling hade redan blivit tradition, liksom Hembygdens Dag i augusti. Även ärtsoppskvällar på hösten hörde till programmet.

Onsdagskvällar på Backstugan var en återkommande aktivitet som vi inte har nu. Likaså julmarknaden nere vid kanalen. Något att tänka på?

Under dessa år var det intensiv verksamhet med museets samlingar och byggnader. Två nya byggnader plus vagnslidret byggdes, och fasta utställningar av många slag inreddes.

2001

I nummer 71 från maj 2001 finns en uttömmande artikel om Fågelbro skola, med bland annat en nästan komplett förteckning över de lärare som verkat där. Den ursprungliga skolan byggdes 1859. Den kallades Småskolan efter att en ny skola byggts 1907, benämnd Storskolan. De är placerade vid Vindbrovägen, mitt på golfbanan. Redan då detta skrevs, för 15 år sedan, påtalades byggnadernas förfall och att de borde rustas upp och kulturskyddas. Föreningen har nyligen tillskrivit kommunen med anmaning att fullfölja sin uppgift enligt plan- och bygglagen att ålägga fastighetsägaren att åtgärda

eftersatt underhåll. Vi föreslog också att kommunen eller länsstyrelsen ska kulturskydda dessa byggnader, liksom även den gamla skolbyggnaden på Breviks ägor. Här är en bild av Storskolan från i år. Med skarp blick kan man se att förstugan har rasat ihop, och att tomten är illa underhållen.

Fågelbro Skola var ämne för en utställning på museet under året. Delar av utställningsmaterialet finns fortfarande kvar på museets övre etage.

Nummer 72, från oktober 2001, finns bland annat en intressant artikel om Korshamnstorpet vid Korshamnsviken och Malmaön. Farleden utanför har alltid varit intensivt trafikerad, och Korshamnsviken en säker hamn när segelskeppen mötte hårt väder eller motvind.

2002

Skrift nr 73 var den enda som utkom det året. Artikeln om Fågelbro skola fick här en uppföljning genom att skolans examens katalog blev tillgänglig för föreningen. Den finns ännu i museets arkiv, och ger information om studieresultaten för var och en av skolans elever.

En artikel med fina bilder skrevs om jättegrytorna på Malmaön, nu ett naturreservat. Det är fråga om ett drygt dussin djupa skålformat-

ioner i berget nere vid stranden, med fyren Franska Stenarna i fonden. Reservatet kan nås en halvtimmes promenad över Malmaön från närmaste bilväg. Jättegrytorna är länets största. Ytterst sevärt! Här en bild från en utflykt i år.

Det berättas också om en kolerakyrkogård, belägen längs nuvarande Stavnäsvägen där den stryker längs Våmfjärdens strand. Minst ett tiotal personer från Fågelbro och Strömma-trakten begravdes här under koleraepidemin på

1850-talet. Stavnäsvägen fanns inte då, den byggdes först omkring 1930, men en med häst och vagn körbar väg fanns längs Våmfjärden, som förband Fågelbro med Didriksdal.

Ett stort arbete bedrevs i föreningen med det så kallade Värmdöpaketet, i nära samarbete med de andra hembygdsföreningarna i Värmdö.

Under 2002 avled Sigvard Lönnqvist, den man som ägnat en stor del av sitt liv att samla kulturhistoriskt intressanta föremål och som sedermera donerade hela samlingen till Strömma Hembygds museum. Han upplät även Stockstugan till föreningens disposition, och därmed möjliggjort föreningens satsningar på museum. Backstugan, som nyttjas som samlingslokal, fick föreningen disponera efter att kommunen köpt fastigheten.

2003

Skrift nummer 74 från juni 2003 har en detaljerad beskrivning av det etnografiska museum som under 1950-talet var inrymt i Fågelbro skola. Forskningsresanden Gösta Moberg hade ägnat sitt liv åt resor i Afrika och Sydamerika, och samlat mängder med unika föremål däriifrån. Mycket intressant läsning.

2004

Skrift nr 75 från juni 2004 innehöll bl a en originell reseskildring 1939 med buss en lång endagstur genom mellersta Sverige, signerad Hilli Stockman, som till vardags var brovakt vid Strömmabron. Ordinarie busstrafik förbi Strömma hade vid denna tid bara pågått några år, genom att ny väg byggts ända till Stavsås.

Skrift nummer 76 från december 2004 innehåller en detaljerad beskrivning av Södra Vreten, ett enkeltorp i närheten av Malma Gård, senare tillbyggt till ett dubbelorp. I stort sett alla som bebott torpet, bland annat författaren, är omnämnda i kronologisk ordning.

2005

Skrift nummer 77, från maj 2005, beskriver med samma detaljrikedom Norra Vreten, ett torp under Fågelbro. Torpet Iskällaren, också vid Fågelbro, beskrivs också.

Skrift nummer 78 från november 2005 har två artiklar om Strömma Gård, med anor från 1200-talet. Här har under seklerna varit värdshus för sjöfarande på väg till och från Stockholm, gård under Fågelbro, mjölnarboställe med egen skvaltkvarn vid den ännu synliga bäcken, med mycket mera. I en av artiklarna nämns i princip alla som enligt kyrkböckerna har bott här.

Under 2005 släpptes också boken om Värmdöbygden, resultatet av ett samarbete med Värmdö Skeppslags Fornminnesförening och Studieförbundet Vuxenskolan. En fantastisk bok om intressanta byggnader på Värmdö. Det finns fortfarande några ex kvar för försäljning på museet. Även under 2005 var arbetet med att inreda och komplettera museet och dess samlingar intensivt.

Hans Severinson

I nästa nummer avslutar vi med tiden fram till 2010. På vår hemsida är alla skrifter fram till 2010 inlagda. Det är mycket spännande och ständigt aktuell läsning. Gå in på hemsidan och läs de gamla skrifterna! www.hembygd.se/stromma

IN MEMORIAM

Vår värderade styrelseledamot Göran Lindgren har lämnat oss. Begravningen ägde rum i en närmast fullsatt Värmdö Kyrka den 9 juni. Han var vice ordförande i flera år, och fick efter Åke Axelssons frånfälle rycka in som ordförande under ett par år.

Genom sitt stora engagemang i föreningen och sin personlighet efterlämnar han ett stort tomrum.

IN MEMORIAM

Vår mångåriga medlem Bengt-Olof Jilmänder har avlidit i sitt etthundraförsta levnadsår. Begravningen ägde rum i stillhet i Högalids kyrka den 11 februari. Han var medlem redan 1980. Istället för årlig medlemsavgift betalade han ett så stort belopp att det skulle räcka som avgift i ytterligare en levnadsålder, varför han betraktades som vår ende ständige medlem.

Han saknade närmare släktingar och har istället ihågkommit Strömma Hembygdsförening i sitt testamente. Det träder dock i laga kraft först senare i höst.

TACK FÖR ALLA GÅVOR!

Det finns en lång tradition i vår bygd att lämna saker som man inte behöver till hembygdsföreningen. Vår loppisverksamhet bygger helt på att föremål skänks till föreningen, och har blivit populär i vida kretsar på grund av det varierande och intressanta utbud som erbjuds.

Stort tack till alla som har skänkt och som skänker föremål! Allt är av intresse. Böcker och textilier tar vi dock bara emot efter särskild överenskommelse. Likaså elapparater, av säkerhetsskäl. I enklare fall kan man ställa en kartong på farstubron till hembygdsgården. Vi är också mycket intresserade av föremål till museet, bilder till vårt bildarkiv, och berättelser och gamla dokument. Kontakta oss i så fall.

Samlingslokal att hyra!

Vill Du anordna fest eller möte så finns vår samlingslokal att tillgå i Backstugan. Den är utrustad med all nödvändig köksutrustning för max 35 personer.

Söndag–Torsdag   400 kr/dag

Fredag & Lördag   700 kr/dag

Kontakt för bokning och information:

Gudrun Molin Andersson, tfn. 073-655 33 74

E-post: molin.andersson@telia.com

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Fredblads Fastighetsbyrå

Er mäklare på Värmdölandet

AV FASTIGHETSMÄKLARINSPEKTIONEN REGISTRERAD FASTIGHETSMÄKLARE
MEDLEM AV FASTIGHETSMÄKLARFÖRBUNDET

AUKTORISERAD FASTIGHETSMÄKLARE – 35 ÅRS ERFARENHET – ER TRYGGHET/GARANTI

SÄLJTANKAR? DET LÖNAR SIG ATT ANLITA OSS.

KOSTNADSFRI RÅDGIVNING - VÄRDERING – BESÖK

Vi är er fastighetsmäklare/specialist på VÄRMDÖ sedan 35 år tillbaka. Vi kan ert område mycket väl och vi har sålt många villor – fritidshus – tomter – sjölägen i ert område genom åren med mycket gott resultat och många nöjda säljare och köpare.

Ni får hela upplägget hos oss dvs från intag, proffsfotografering, planskisser, annonsering m.m. till hjälp med deklaration. Ni marknadsförs på HEMNET, BLOCKET, BOLI, HITTAHEM, lokalpress och i vårt spekulantregister med spekulanter/köpare.

Välkommen att kontakta oss för ett besök.

Vi önskar er en fortsatt trevlig dag.

Jag bor själv på Fågelbrolandet så jag kan Värmdö mycket väl.

Mvh Hans Fredblad 070-3162520 hans.fredblad@fredblads.se
Er lokala personliga mäklare på Värmdölandet.